

Referanser:

Arkivsak: 20/00928-2

Kirkeordningen - overgangsregler og ikrafttredelse

Sammendrag

Kirkemøtet 2019 vedtok kirkeordning for Den norske kirke. Det er behov for å gjøre noen mindre endringer nå. Formålet med saken er å anbefale at Kirkemøtet 2020 gjør disse endringene. For det første er det behov for en overgangsbestemmelse som viderefører underliggende regelverk. Det bør dessuten tas inn i regelverket at Kirkerådet kan justere kirkeordningen dersom endelig vedtak om ny trossamfunnslov gjør det nødvendig. Det foreslås i tillegg en egen bestemmelse om ikrafttredelse. I bestemmelsen om saksbehandlingsregler foreslås det å ta inn en regel om at kirkeordningen i tilfelle av motstrid skal gå foran andre bestemmelser gitt av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Da Kirkemøtet behandlet kirkeordningen i fjor falt det dessverre ut en overskrift under redigeringen, og denne foreslås nå tatt inn igjen.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende endringer i kirkeordning for Den norske kirke:

Ny overskrift for kapittel 1 (før § 1) skal lyde:

Kapittel 1. Den norske kirkes grunnlag

§ 42 nytt siste ledd skal lyde:

Bestemmelsene i kirkeordningen skal ved motstrid gå foran bestemmelser i annet regelverk fastsatt av Kirkemøtet eller Kirkerådet.

Ny § 44 skal lyde:

§ 44. *Overgangsregler*

Forskrifter gitt av Kirkemøtet eller Kirkerådet i medhold av kirkeloven gjelder også etter at kirkeordningen har trådt i kraft. Så langt de passer gjelder det samme for bestemmelser truffet av departementet i medhold av kirkeloven der disse ikke er erstattet av nye bestemmelser vedtatt av Kirkemøtet eller annet kirkelig organ.

Kirkerådet kan gjøre tilpasninger i kirkeordningen dersom dette er nødvendig på grunn av endelig vedtak om ny trossamfunnslov. Slike bestemmelser gjelder midlertidig frem til Kirkemøtet kan behandle saken.

Ny § 45 skal lyde:

§ 45. *Ikrafttredelse*

Kirkeordningen trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer. De enkelte deler av kirkeordningen kan settes i kraft til ulik tid.

Saksorientering

Bakgrunn

1. Innledning

Formålet med denne saken er å avklare behovet for endringer og ikrafttredelse av kirkeordningen i forbindelse med overgangen hvor kirkeloven blir opphevet.

Endringene har teknisk karakter, og det skulle derfor ikke være behov for å sende forslaget på høring. Forslaget går ut på å foreslå for Kirkemøtet 2020:

- å innføre en overgangsregel, slik at underliggende regelverk vedtatt i medhold av kirkeloven videreføres
- å følge opp Kirkemøtets vedtakspunkt om justeringer i kirkeordningen ved å foreslå at vedtakspunktet tas inn i regelverket
- å innføre en bestemmelse om ikrafttredelse
- å innføre en forrangsbestemmelse som presiserer at kirkeordningen går foran underliggende regelverk ved motstrid
- å foreta en feilretting ved å ta inn en overskrift til kapittel 1 i kirkeordningen

2. Overgangsregler

2.1 Bakgrunn

Det er en rekke regelverk som er vedtatt i medhold av kirkeloven. Dette er regelverk knyttet til tilsetninger og kvalifikasjonskrav, tjenesteordninger, valgeregler, virksomhetsregler for kirkelige rådsorganer mv. Lovsamlingen for Den norske kirke, som både finnes i trykket utgave og på kirken.no har en oversikt og viser i hovedsak hvilke underliggende regelverk det er snakk om. Når en lov oppheves, vil i utgangspunktet også forskrifter gitt med hjemmel i denne være uten rettslig virkning. Kirkeordningen bygger innholdsmessig på kirkeloven, og de forskriftshjemlene som legger myndighet til Kirkemøtet i dag er videreført i kirkeordningen. I tilfeller hvor det er behov for at forskrifter gitt med hjemmel i den tidligere loven fortsatt skal gjelde, er det vanlig å presisere i den nye loven at forskrifter gitt med hjemmel i gammel lov fortsatt skal gjelde.

2.2 Vurderinger og forslag

Det er behov for å videreføre underliggende regelverk som er gitt med hjemmel i kirkeloven. Dette ligger som en forutsetning i kirkeordningen som ble vedtatt av Kirkemøtet i fjor. Om og i tilfelle i hvilken utstrekning tiden tilsier en fornyelse av regelverket i kirken, må vurderes konkret for hvert enkelt regelverk. I denne omgangen er det viktig å avklare videreføring av eksisterende regelverk for å sikre en god overgang. Dette må gjøres gjennom en bestemmelse i kirkeordningen. Det vil da ikke være gjenstand for tvil i ettertid om et regelverk er videreført eller ikke. Det vil også være ryddig overfor Lovdata hvor dagens regelverk er publisert.

Mesteparten av underliggende regelverk til kirkeloven er i dag gitt av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Det foreslås derfor en bestemmelse om at forskrifter gitt av Kirkemøtet eller Kirkerådet i medhold av kirkeloven også skal gjelde etter at kirkeordningen har trådt i kraft. Langt på vei vil dette være tilstrekkelig. På enkelte områder har departementet i dag gitt regler, som det etter kirkeordningens ikrafttredelse vil være opp til Kirkemøtet å gi nærmere regler om.

Det foreslås derfor en setning om at denne typen bestemmelser også skal videreføres så langt det passer. Det kan tenkes tilfeller hvor det vil være hensiktsmessig å kunne gjøre enkelte justeringer i denne typen regelverk uten at det behøver å gjøres til en kirkemøtesak. Det er derfor hensiktsmessig at Kirkerådet gis myndighet til å gjøre tilpasninger hvis behovet tilsier det. Et eksempel på denne typen regelverk gjelder endringer i den kirkelige inndeling samt navn på kirke, sokn og prosti. Her har departementet gitt nærmere regler i forskrift 27. juni 2017 nr. 981

Avgjørelsesmyndighet i saker om kirkelig inndeling – myndighet til bispedømmerådene til å gjøre endringer i prostiinnndelingen innenfor bispedømmet. På andre områder vil det være opp til departementet å gi overgangsregler. Forslaget til ny trossamfunnslov § 23 siste ledd har med en bestemmelse om at Kongen kan gi forskrift om ytterligere overgangsbestemmelser. I forslaget til ny trossamfunnslov § 15 annet ledd åpnes det også for at Kongen kan gi forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker. Kirkeordningen går ikke inn på disse områdene.

3. Behov for justeringer i kirkeordningen

3.1 Bakgrunn

Da kirkeordningen ble behandlet på Kirkemøtet i fjor, kom det med et vedtakspunkt om behov for eventuelle justeringer på grunn av endelig vedtak om ny trossamfunnslov. Vedtakspunkt 4 i KM 06/19 lyder:

«Dersom Stortinget gjør endringer i departementets forslag fra 2017 til ny trossamfunnslov som gjør at deler av kirkeordningen ikke kan legges til grunn, ber Kirkemøtet Kirkerådet om å forberede de nødvendige endringer i kirkeordningen i en sak til Kirkemøtet.

Dersom ny trossamfunnslov trer i kraft før disse endringene er vedtatt av Kirkemøtet, ber Kirkemøtet om at Kirkerådet treffer de nødvendige midlertidige bestemmelser som kan gjelde frem til neste gang Kirkemøtet kan behandle saken.»

3.2 Vurderinger og forslag

Vedtaks punktet har ikke kommet til uttrykk i selve regelteksten. For å ha et avklart forhold til de vanlige endringsreglene i kirkeordningen, foreslås det at vedtakspunktet tas inn som en egen bestemmelse i regelverket.

4. Ikrafttredelse

4.1 Bakgrunn

Forslaget til ny trossamfunnslov i Prop. 130 L (2018-2019) er fortsatt under behandling, og saken ligger i Stortinget. Familie- og kulturkomiteen i Stortinget vil avgi innstilling i saken innen 24. mars 2020. Dette innebærer at tidspunktet for når loven blir endelig vedtatt fortsatt ikke er helt klart. Etter at komitéinnstillingen foreligger, følger første og andre gangs plenumsbehandling i Stortinget. Deretter blir tidspunkt for ikrafttredelse avklart ved kongelig resolusjon om sanksjon og ikrafttredelse. Når den nye trossamfunnsloven trer i kraft, følger det av forslaget § 24. nr. 3 at kirkeloven oppheves.

4.2 Vurderinger og forslag

Det foreslås at Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å fastsette tidspunkt for ikrafttredelse av kirkeordningen. Vedtak om ikrafttredelse bør skje etter at ny trossamfunnslov er vedtatt og sanksjonert.

For å beholde mest mulig fleksibilitet i forbindelse med iverksettelsen, foreslås det også en bestemmelse om at ulike deler av Kirkeordningen kan iverksettes til ulik tid. Det vil for eksempel kunne være aktuelt å iverksette bestemmelsen om at Kirkerådet kan gjøre midlertidige justeringer i kirkeordningen før resten av kirkeordningen trer i kraft.

Deler av kirkeordningen vil regnes som forskrift siden reglene får hjemmel i lov. Dette omfatter kirkens organisering, kirkelig inndeling, kirkelige organer, valg, krav til kirkebygg, forvaltning av kirkebygg og tilhørende fond, inventar og utstyr, bruk og betaling for bruk samt om kirkens medlemsregister, jf. forslaget til trossamfunnslov §§ 12 annet ledd, 15 første ledd og 17 siste ledd. Når det er truffet beslutning om ikrafttredelse, vil det være naturlig at kirkeordningen kunngjøres som forskrift i Lovdata.

5. Forrangsbestemmelse

5.1 Bakgrunn

Trinnhøydeprinsippet (lex superior) er et rettslig prinsipp som innebærer at rettsregler av høyere rang går foran regler av lavere rang dersom det er motstrid mellom reglene. Kirkeloven, som er en formell lov vedtatt av Stortinget, går i tilfelle av motstrid foran regler gitt i medhold av loven. Det vil si forskrifter gitt av Kongen eller departementet, Kirkemøtet eller Kirkerådet.

5.2 Vurderinger og forslag

Kirkeordningen omhandler kirkens grunnlagsbestemmelser og utgjør rammeverket for organiseringen av Den norske kirke. Det kan være hensiktsmessig å presisere at dette regelverket har forrang fremfor annet regelverk vedtatt av Kirkemøtet eller Kirkerådet i tilfelle av motstrid. Det foreslås å ta inn en bestemmelse om dette i tilknytning til bestemmelsen om saksbehandlingsregler.

6. Feilretting

I forbindelse med redigeringen av kirkeordningen under kirkemøtebehandlingen i fjor falt dessverre overskriften til kapittel 1 ut. Denne er nå tatt inn igjen, jf. forslaget til vedtak.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Forslaget har ikke vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.